

128530 - Mevlid-i Nebevî'yi kutlama gibi bid'atlardan bir şeyi güzel gören kimseye reddiye

Soru

Mevlid-i Nebevî'yi kutlamanın bid'at olduğunu söyleyen ile onun bid'at olmadığını söyleyen kimseler arasında bir tartışma şeklinde olan bir konuya bakmanızı istirham ediyorum. Mevlid-i Nebevî'yi kutlamanın bid'at olduğunu söyleyenler, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-, sahâbe veya tâbiînden hiç kimsenin zamanında bu davranışın olmadığını delil göstermektedirler.

Diğer taraf ise bunu reddedip şöyle demektedir:

Her yaptığımız şeyin; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in veya sahâbenin veyahut da tâbiînin döneminde olması gerektiğini kim söyleyebilir?

Örneğin: Günümüzde (hadis ilminde) Ricâl (râviler) ilmi, Cerh ve Ta'dil olarak bilinen ilimler bulunmaktadır. Bunu hiç kimse reddetmemiştir. Öyle ki asla aykırı olan dînde çıkarılmış her yeniliğin reddedilmesidir.

Mevlid-i Nebevî'yi kutlamaya gelince, bu konunun etrafında olan pek çok görüş ayrılıklarına aykırı olan aslı/esası nerededir?

Bu kimseler şunu da delil göstermektedirler: İbn-i Kesîr -Allah ona rahmet etsin- Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum gününü kutlamayı kabul etmiştir.

Bu konuda delille desteklenmiş en tercihli hüküm nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Öncelikle bilinmelidir ki âlimler, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum gününün tayini konusunda görüş ayrılığına düşmüşlerdir.

Örneğin:

- İbn-i Abdilberr -Allah ona rahmet etsin-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Rebiül-Evvel ayının ikinci gecesinde dünyaya geldiği görüşündedir.

- İbn-i Hazm -Allah ona rahmet etsin-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Rebiül-Evvel ayının sekizinci gecesinde dünyaya geldiğini tercih etmiştir.

- Ebu Ca'fer el-Bâkır -Allah ona rahmet etsin-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Rebiül-Evvel ayının onuncu gecesinde dünyaya geldiği görüşündedir.

- İbn-i İshak -Allah ona rahmet etsin-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Rebiül-Evvel ayının onikinci gecesinde dünyaya geldiği görüşündedir.

- İbn-i Abdilberr'in naklettiğine göre, Zubejr b. Bekkâr -Allah ona rahmet etsin-, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Ramazan ayında dünyaya geldiği görüşündedir. (Bkz: İbn-i Kesîr; "es-Sîratu'n-Nebeviyye", S: 199-200)

Âlimler arasındaki bu görüş ayrılığı, bu ümmetin ilk müslümanlarının, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i sevenlerin, O'nun doğum gününü kutlamayı bir tarafa bırakın, onun hakkında kesin bir ifâde bile etmemişlerdir. Müslümanlar, Fâtımîler icat edinceye kadar birkaç asır geçmesine rağmen bu mevlidi kutlamamışlardır.

Değerli âlim Ali Mahfûz -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Mevlid-i Nebevî'yi Kâhire'de ilk ihdas edenler, hicrî 4. yüzyılda Fâtımî halifeleri olmuşlardır. Fâtımî halifeleri altı tür mevlid ihdas etmişlerdir:

1. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum günü (Mevlid-i Nebevî).

2. İmam Ali'nin -Allah ondan râzı olsun- doğum günü.

3. Fâtıma Zehra'nın -Allah ondan râzı olsun- doğum günü.

4.Hasan'ın -Allah ondan râzı olsun- doğum günü.

5.Hüseyin'in -Allah ondan râzı olsun- doğum günü.

6.Hâlihazırda yönetimde bulunan halifenin doğum günü.

Doğum günleri, el-Efdal Emîrul-Cuyûş tarafından ortadan kaldırılıncaya kadar bu kutlama törenleri üzere kalmaya devam edegelmiştir.Daha sonra Fâtımî halifesi el-Âmir bi Ahkâmillah'ın hilâfeti zamanında, insanlar neredeyse unutmuşlarken hicrî 524 yılında tekrar kutlanmaya başlanmıştır.

Mevlid-i Nebevî'yi Erbil şehrinde ilk ihdas eden ise, hicrî 7. yüzyılda Erbil Atabeyi Muzaffereddin Ebu Said Gökbörü olmuştur.

Mevlid-i Nebevî'yi kutlama işi, günümüze kadar devam etmiş, insanlar bu konuda daha ileriye giderek nefislerinin hoşnut olacağı, insan ve cin şeytanlarının kendilerine telkinde buldukları her şeyi ihdas etmişlerdir." (el-İbdâ'u fî Medârri'l-İbtidâ'; s: 251)

İkincisi:

Soruda Mevlid-i Nebevî'yi kutlayanların lisanı üzere gelen: "Her yaptığımız şeyin; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in veya sahâbenin veyahut da tâbîînin döneminde olması gerektiğini kim söyleyebilir?" sözüne gelince, bunu söyleyenin, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in birçok hadiste bizleri sakındırdığı bid'atın anlamını bilmediğine delâlet eder.

"Her yaptığımız şeyin; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in veya sahâbenin veyahut da tâbîînin döneminde olması gerekir" diye, Allah Teâlâ'nın rızâsına yakınlaştıran taatleri yapmak konusunda zikredilen bu söz bir ölçüdür.

Bu sebeple Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bize meşrû kılmadığı bir ibâdeti yaparak Allah Teâlâ yakınlaşmaya çalışmak, câiz değildir. İşte, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bid'atlardan yasaklamasından bu anlaşılır. Dolayısıyla bid'at; Allah Teâlâ'nın meşrû kılmadığı şeyle O'na yakınlaşmaya çalışmaktır.

Bunun içindir ki Huzeyfe -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbının yapmadıkları hiçbir ibâdeti siz de yapmayın."

İmam Mâlik de -Allah ona rahmet etsin- buna benzer bir şekilde şöyle demiştir:

"O gün dîn olmayan şey, bugün de dîn olamaz."

Yani Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in zamanında Allah Teâlâ'ya yakınlaşmak için yapılmayan bir dîn, O'ndan sonra da dîn olamaz.

Ayrıca soru soranın zikretmiş olduğu Cerh ve Ta'dil ilmi, yerilmeyen bir bid'attır. Nitekim bid'atı, bid'at-ı hasene ve bid'at-ı seyyie diye iki kısma ayıranlar bu görüşe varmışlar ve bid'atı, farz, müstehap, mübah, haram ve mekruh olmak üzere beş dînî yükümlülük hükümlerine ayırmaktadırlar. Nitekim İzzeddin İbn-i Abdisselâm -Allah ona rahmet etsin- bu taksimi zikretmiş, öğrencisi el-Kirâfî de bu görüşte ona tâbi olmuştur.

Şâtıbî ise, el-Kirâfî'nin bu taksime rızâ göstermesine karşı çıkmış ve şöyle demiştir:

"Bu taksim, hiçbir şer'î delile dayanmayan icat edilmiş bir şeydir. Aksine bu, birbirine zıt iki şeydir. Çünkü bid'atın hakikatinden birisi; ne şeriatın nasları yönünden, ne de kâideleri yönünden şer'î hiçbir delilin ona delâlet etmemesidir. Şayet İslâm şeriatından bid'atın farz veya mendub veyahut da mübah olduğuna delâlet eden bir delil olsaydı, orada bid'at olmazdı ve yapılan amel, dînen emredilen veya kulun yapıp-yapmamakta serbest (muhayyer) bırakıldığı umumî amellerden sayılırdı. Dolayısıyla bu şeyleri bid'at saymak ile delillerin o şeylerin farz veya mendub veyahut da mübah olduğuna delâlet ettiğini söylemek, iki zıt şeyi biraraya getirmek demektir.

Mekruh ve haram olanına gelince, başka yönden değil de bid'at oluşu yönünden bu herkesin kabul ettiği bir şeydir. Şayet bir emre engel olan bir delil veya kerahet bir durum olsaydı, ma'siyet olma imkânından dolayı onun bid'at oluşunu sâbit kılmazdı. Örneğin katl (adam öldürmek), hırsızlık yapmak, içki içmek gibi.

Bu sebeple bid'atta bu taksimin olması, asla tasavvur edilemez. Ancak kerahet ve haramlılık bundan müstesnâdır. Bu iki hüküm de ayrı ayrı kendi bölümlerinde zikredilir.

el-Kırâfî'nin, Şâfiî mezhebi âlimlerinden zikretmiş olduğu bid'atları reddetmekteki ittifak (görüş birliği) doğrudur. Fakat bid'atlar hakkındaki taksimi doğru değildir. Şaşılacak şeylerden birisi de, görüş birliğini (ittifakı) deldiğini bilmesine rağmen, bir taraftan bid'atlar hakkında görüş birliği olduğunu zikretmesi, diğer taraftan bid'atları beş hükme ayırması, birbiriyle çelişen iki zıt görüştür. Sanırım el-Kırâfî bu taksimde hocası İzzeddin ibn-i Abdisselâm'ın görüşüne düşünmeden uymuştur.

Şâtıbî, daha sonra İzzeddin ibn-i Abdisselâm'ın bu taksim hakkındaki mazeretini ve onun "Mesâlih-i Mürsele"yi bid'at olarak adlandırdığını zikretmiş, sonra şöyle demiştir:

- el-Kırâfî'ye gelince, hocasının veya insanların muradına aykırı olarak onun bu taksimi nakletmesinin hiçbir mazereti yoktur. Çünkü el-Kırâfî bu taksim konusunda herkese aykırı hareket etmiştir. Bu sebeple kendisi, icmâ'ya muhalif olmuştur." (el-İ'tisâm; s: 152-153)

(Türkçe'ye de çevrilen bu kitaba müracaat edilmesini tavsiye ederiz.Çünkü yazar bu kitapta bu konuda çok güzel cevap vermiştir.)

İzzeddin ibn-i Abdisselâm -Allah ona rahmet etsin- farz olan bid'at taksimine örnek vererek şöyle demiştir:

"Farz olan bid'atlar için birtakım örnekler vardır:

Birincisi: Onunla Allah'ın kelamı ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sözünün anlaşılmasına vesile olan "Nahiv" ilmiyle iştigal etmektir. Nahiv ilmini öğrenmek, farzdır. Zirâ şeriatı korumak farzdır. Onu korumak da ancak onu koruyan şeyleri bilmekle mümkün olur.O olmadan bir farz tamamlanamıyorsa (yerine getirilemiyorsa), o şeyi yerine getirmek de farzdır.

İkinci örnek: Kur'an ve sünnetteki anlaşılmayan kelimeleri ezberlemektir.

Üçüncü örnek: Fıkıh usûlünün yazılmasıdır.

Dördüncü örnek: Hadislerin hangisinin sahih, hangisinin illetli olduğu birbirinden ayırt etmek için "Cerh ve Ta'dîl" hakkında konuşmaktır. Nitekim şeriatın kâideleri, şeriatın korunmasının gerekli miktarı olan farz-ı ayından fazlasının korunmasının farz-ı kifâye olduğuna delâlet etmiştir. Şeriatın

korunması da ancak zikrettiğimiz şeylerle mümkündür." (Kavâidu'l-Ahkâm Fî Mesâlih-i'l-Enâm; c: 2, s: 173)

Yine Şâtıbî ona cevap vererek şöyle demiştir:

"İzzeddin'in söylemiş olduğu şeyler konusundaki kelâm yukarıda zikredildiği gibidir. Farz bid'ata verilen örnekler, -kendisinin de dediği gibi-; "o olmadan bir farz tamamlanamıyorsa, o şeyi yerine getirmek de farzdır" kabilindedir. O amelin selef zamanında yapılıyor olması şart değildir ve özellikle İslâm şeriatında o şeyin aslının (temelinin) olması da gerekmez. Çünkü bu, "Mesâlih-i Mürsele" babındandır, bid'atlar babından değildir." (el-İ'tisâm; s: 157-158)

Bu reddiyenin özeti şudur:

(İzzeddin ibn-i Abdisselâm'ın zikretmiş olduğu) bu ilimler, zemmedilen (yerilen) şer'î bid'atlar olarak nitelendirilmesi doğru değildir. Çünkü dînin muhafaza edilmesi, sünnetin korunmasını, şer'î ilimlerin, Kur'an ve sünnetin naslarının insanlara doğru bir şekilde nakledilmesini emreden umumî naslar ve şeriatın umumî kâideleri buna delâlet etmektedir.

Şöyle söylemek de mümkündür:

Bu ilimlerin bid'at olarak görülmesi, lügat (sözlük anlamı) yönündendir, şer'î anlamı yönden değildir. Çünkü şer'î bid'atın hepsi yerilmiştir. Lügat bid'atın ise, kimisi övülmüş, kimisi de yerilmiştir.

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bid'at, lügat anlamının aksine, şeriatın örfünde yerilmiştir. Zirâ örneğinden ayrı olarak ihdas edilen her şey, ister övülen, isterse yerilen olsun, bid'at olarak adlandırılır." (Fethu'l-Bârî; c: 13, s: 253)

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- bu konuda yine şöyle demiştir:

"Bide' kelimesi, bid'at kelimesinin çoğuludur. Bid'at ise, kendisinden önce hiçbir örneği/benzeri olmayan şey demektir. Dolayısıyla bid'at, lügat olarak hem övülen, hem de yerilen anlamı kapsar.

Şeriat ehlinin örfünde ise, yerilen şey anlaşılır. Eğer övülen anlamda gelirse, lügat anlamı anlaşılır." (Fethu'l-Bârî; c: 13, s: 340)

Değerli âlim Abdurrahman el-Berrâk, Sahih-i Buhârî, Kitab ve sünnete bağlılık kitabı, 2. babda geçen 7277. nolu hadise ta'likte bulunurken şöyle demiştir:

"Bu taksim, bid'atın lügat anlamı itibarıyla sahih olur.Dîndeki bid'ata gelince, bunun hepsi dalâlettir/sapıklıktır.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ .

"İşlerin en şerlisi, (dînde aslı olmayıp) sonradan çıkarılan yeniliklerdir (dîndeki bid'atlardır). (Dînde) sonradan çıkarılan her yenilik, bid'attir. Her bid'at, dalâlettir (sapıklıktır). Her dalâlet (in sahibi) de, ateştedir."

Bu genelleme (her bid'at, dalâlettir) ile birlikte bid'atlardan farz veya müstehap veyahut da mübah olanı da vardır, denilmesi câiz değildir. Aksine dîndeki bid'at, ya haramdır ya da mekruhtur.

Mekruh olanlardan birisi de, hakkında mübah bid'at denilen sabah ve ikindi namazından sonrasını tokalaşmaya tahsis etmektir."

Anlaşılması ve üzerinde durulması gereken hususlardan birisi de; Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ve ashâbının zamanında bir şeyin yapılması hususunda sebeplerin bulunmasına ve engellerin olmamasına bakılması gerekir.

Örneğin Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğumu ve sahâbe tarafından sevilmesi, sahâbe-i kirâm zamanında O'nun doğduğu günü kutlamayı bir bayram haline getirmek için geçerli olan iki sebep idi ve onları bundan engelleyecek hiçbir şey de yoktu. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâbının bundan hiçbir şeyi yapmadıkları için böyle bir davranışta bulunmanın meşrû olmadığı anlaşılır. Zirâ bu davranış (O'nun doğum gününü kutlamak) meşrû olsaydı, insanlardan önce sahâbe-i kirâm bunu yaparlardı.

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"... Aynı şekilde bazı insanlar, (Mevlid-i Nebvî'yi) ihdâs ederek İsâ -aleyhisselâm-'ın doğum gününü kutlamada ya hristiyanlara benzemek istemektedirler ya da Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e sevgi ve tazimlerini göstermek için yapmaktadırlar. Allah Teâlâ, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in doğum gününü bayram edinme bid'atına değil de -ki O'nun doğumu konusunda insanlar ihtilaf etmişlerdir- belki bu sevgi ve gayretlerinden dolayı onlara ecirlerini verebilir. Fakat ilk müslümanlar, bunu yapmaya güçleri yettiği ve yapmaya hiçbir engel olmamasına rağmen bunu yapmamışlardır. Eğer bu davranış sadece hayır veya tercih edilen bir davranış olsaydı, bizden önce buna daha lâayık olan ilk müslümanlar yaparlardı. Çünkü onlar, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i bizden daha çok seviyorlar ve O'na, bizden daha çoksaygı gösteriyorlardı. Zirâ onlar, hayırda bizden daha çok gayretliyidiler. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i tam anlamıyla sevmek ve O'na saygı göstermek; O'na tâbi olmak, O'na itaat etmek, O'nun emrine uymak, gizli olsun, açık olsun, O'nun sünnetini yaşatmak (ihyâ etmek), gönderilmiş olduğu şeyi yaymak, bu uğurda kalp, el ve dil ile cihad etmektir. Çünkü bu, Muhâcir, Ensar ve onlara güzellekle tâbi olan ilk müslümanların (selef-i sâlihîn) izlediği yoldur." (İktidâu's-Sirâtı'l-Mustakîm; s: 294-295)

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sevmenin, O'nun sünnetine tâbi olmak, onu öğrenmek, insanlar arasında onu yaymak ve onu savunmak olarak açıklayan çok doğru bir sözdür. İşte bu, sahâbenin -Allah onlardan râzı olsun- izlemiş olduğu yoldur.

İlk müslümanlardan (selef-i sâlihten) sonra gelenler, bu kutlamalarla hem kendilerini aldattılar, hem de şeytan onları aldattı. Onlar böyle yapmakla Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e sevgilerini gösterdiklerini zannettiler. O'nun sünnetini ihyâ etmeye, O'nun sünnetine tâbi olmaya, O'na dâvet etmeye, insanlar arasında onu öğretmeye ve onu savunmaya gelince, onlar bundan çok uzaktırlar.

Üçüncüsü:

Sorunuzda zikrettiğiniz bu tartışan kimsenin, İbn-i Kesir'e -Allah ona rahmet etsin- nisbet etmiş

olduğu Mevlid-i Nebevî'yi kutlamayı câiz gördüğüne dâir bu sözünün nerede olduğunu bize zikretsin. Çünkü biz, İbn-i Kesir'in -Allah ona rahmet etsin- bu sözünü bulamadık. Biz, bu bid'atın yayılması ve insanlar arasında revaç bulması için İbn-i Kesir'in -Allah ona rahmet etsin- yardım etmesinden onu tenzih ederiz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.